

นวัตกรรม อสม. ดีเด่น

สาขานมแม่และอนามัยแม่และเด็ก

ชื่อนวัตกรรม : มาตรการความยาว “ละอ่อน”

ชื่อเจ้าของผลงาน : นางสาวฉวีลา จันทร์ขาว

ประเภทนวัตกรรม : นวัตกรรมกระบวนการ (process innovation)

จังหวัด : ลำปาง

อสม. ดีเด่นระดับ : เขตสุขภาพที่ 1

ที่มาและความสำคัญของการสร้างนวัตกรรม

เริ่มต้นตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2563 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข รพ.สต. บ้านดอกคำใต้ ร่วมผลักดันให้เกิดกิจกรรมการส่งเสริมการดูแลหญิงตั้งครรภ์ในชุมชน ให้ความรู้หญิงตั้งครรภ์และสมาชิกในครอบครัว เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ขณะตั้งครรภ์และการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพื่อการส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตกลุ่มหญิงตั้งครรภ์และหลังคลอดโดยการเยี่ยมบ้านในกลุ่มที่มีปัญหาอันเนื่องจากความเครียดวิตกกังวล เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ความไม่พร้อมการตั้งครรภ์ การปรับตัวกับบทบาทใหม่และการเลี้ยงบุตร ในช่วงสถานการณ์โควิด 19

ต่อมา ปี พ.ศ. 2564 ได้ร่วมผลักดันให้เกิดจัดทำโครงการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและใส่ใจดูแลแม่และลูก เพื่อการส่งเสริมให้ความรู้โภชนาการ พัฒนาการ ทนตสุขศึกษาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวัคซีน ในผู้ปกครองเด็ก ตำบลแม่ต๊อบ อายุ 0-5 ปี และส่งเสริมให้ความรู้การปฏิบัติตัวหญิงตั้งครรภ์ การวางแผนครอบครัว ทนตสุขศึกษา ในหญิงตั้งครรภ์

และ ปี พ.ศ. 2565 มีการสร้างแกนนำอนามัยแม่และเด็กในระดับหมู่บ้าน คือ หมู่บ้านจ๊วงาม จนเกิดแกนนำอนามัยแม่และเด็ก จำนวน 5 คน โดยเป็นแกนนำหลักในการให้คำแนะนำแก่หญิงวัยเจริญพันธุ์ หญิงตั้งครรภ์และหญิงหลังคลอดให้มีพฤติกรรมในการดูแลตนเอง ที่ถูกต้องเหมาะสม และสร้างสายใยรักแห่งครอบครัวจากการให้ดูแลตนเองจากเต้าแม่ - ร่วมผลักดันให้เกิดโครงการส่งเสริมภาวะโภชนาการและสุขภาพเด็กของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี บ้านจ๊วงาม หมู่ที่ 4 ตำบลแม่ต๊อบ อำเภองาว จังหวัดลำปาง เพื่อส่งเสริมให้เด็ก 0-5 ปี มีพัฒนาการทางร่างกายและสมองเจริญเติบโตสมวัยเพื่อให้เด็กน้ำหนักน้อย กว่าเกณฑ์ได้รับการติดตาม ดูแลอย่างใกล้ชิดโดยภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กที่มีปัญหาด้านภาวะโภชนาการต่ำกว่าเกณฑ์ ส่งเสริมพัฒนาการที่ดีแก่เด็ก และส่งเสริมให้บิดามารดาเด็กมีส่วนร่วมในการกระตุ้นพัฒนาการเด็ก โดยใช้แบบคัดกรองและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (ตามช่วงอายุเด็ก) โดย อสม. จำนวน 50 คน เพื่อให้เด็กในตำบลแม่ต๊อบมีพัฒนาการที่สมวัย

นวัตกรรม “มาตรวัดความยาว ละอ่อน”

อสม. ดีเด่น สาขานมแม่และอนามัยแม่และเด็ก

ที่มาและความสำคัญของการสร้างนวัตกรรม (ต่อ)

จากการดำเนินงาน ทำให้ทราบถึงปัญหาหญิงตั้งครรภ์ หญิงหลังคลอด หญิงให้นมบุตร และเด็ก 0-5 ปี โดยพบว่า ปี 2564 พบหญิงตั้งครรภ์ฝากครรภ์ก่อน 12 สัปดาห์ ร้อยละ 75 (3 คน) ฝากครรภ์ล่าช้า ร้อยละ 25 (1 คน) และพบเด็กมีพัฒนาการล่าช้า ร้อยละ 5.71 (2 คน) และยังพบปัญหาด้านโภชนาการในพื้นที่ คือ เด็กมีภาวะค่อนข้างเตี้ย เตี้ยและผอม ร้อยละ 46.87 (15 คน) จึงทำให้เกิดการคิดค้น นวัตกรรม มาตรวัดความยาว “ละอ่อน” เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เด็กอายุ 0-5 ปี มีดัชนีส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ
2. เพื่อให้เด็กที่มีภาวะค่อนข้างเตี้ย เตี้ย ได้มีการกระตุ้นภาวะโภชนาการให้มีการเจริญเติบโตที่สมวัย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. การถอดบทเรียนปัญหาทางด้านภาวะโภชนาการเด็ก 0-5 ปี จากแกนนำชุมชน อบต. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) โรงเรียน และประชาชน ร่วมกันในหมู่บ้านที่ใช้รูปแบบต้นไม้ปัญหา หนองจอกกรรม นำสู่การสร้างระบบและกลไกในการขับเคลื่อนงานในหมู่ ๔ บ้านจิวงาม
2. การส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาหมู่บ้านให้มีระบบและกลไกในการขับเคลื่อนงานแม่และเด็กอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยเกิดการเรียนรู้ในการร่วมกันของคนในชุมชน
3. การคืนข้อมูลสู่ชุมชน จากการถอดบทเรียนปัญหาด้านภาวะโภชนาการเด็ก 0-5 ปี ร่วมกันในหมู่บ้าน เพื่อให้ชุมชนรับทราบปัญหาและมีการแก้ไขปัญหาร่วมกัน
4. สร้างความร่วมมือและร่วมลงทุนของท้องถิ่นและภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานการดูแลด้านภาวะโภชนาการเด็ก 0-5 ปี โดยมีการจัดตั้งทีมพัฒนาเด็กและครอบครัวระดับหมู่บ้าน ประกอบด้วย แกนนำชุมชน อบต. รพ.สต. โรงเรียน และประชาชน ที่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา การใช้นวัตกรรม มาตรวัดความยาว “ละอ่อน” ในการส่งเสริมสุขภาพเด็กที่มีอายุ 0-5 ปี หรือ เด็กที่มีภาวะค่อนข้างเตี้ย เตี้ย ได้มีการกระตุ้นภาวะโภชนาการให้มีการเจริญเติบโตที่สมวัยในพื้นที่ ดังนี้

- แบบติดตามโภชนาการ มาตรวัดความยาว “ละอ่อน” มีวิธีใช้ คือ อสม. จะนำแบบติดตามโภชนาการ มาตรวัดความยาวเด็ก 0-5 ปี ดังนี้

กรณีที่ ๑ แวนนอน ใช้กับเด็ก 0-2 ปี จัดทำนอนให้เด็กนอน เท้าแนบชิดกับจุดมาร์คเท้า จากนั้นวัดส่วนสูงเด็ก นำค่ามาเปรียบเทียบกับกราฟติดตามการเจริญเติบโตด้านรูปร่างของลูก และแปลผลแยกตามกลุ่มสี และแนะนำการดูแลภาวะโภชนาการของลูกตามกลุ่มสี

กรณีที่ ๒ แนวตั้ง ใช้กับเด็ก 2-5 ปี จัดทำยืนให้เด็กยืน เท้าแนบชิดกับจุดมาร์คเท้า จากนั้นวัดส่วนสูงเด็ก นำค่ามาเปรียบเทียบกับกราฟติดตามการเจริญเติบโตด้านรูปร่างของลูก และแปลผลแยกตามกลุ่มสี และแนะนำการดูแลภาวะโภชนาการของลูกตามกลุ่มสี

นวัตกรรม “มาตรวัดความยาว ละอ่อน”

อสม. ตีเด่น สาขานมแม่และอนามัยแม่และเด็ก

ผลการดำเนินงาน

ในกลุ่มเด็กที่มีอายุ 0-5 ปี หรือ เด็กที่มีภาวะค่อนข้างเตี้ย เตี้ย ในพื้นที่หมู่บ้านจัวงาม หมู่ ๔ ตำบลแม่ต๊อบ อำเภอจาว จังหวัดลำปาง

1. จำนวนและร้อยละของเด็กได้รับการเฝ้าระวังและติดตามการเจริญเติบโต ปีละ 4 ครั้ง ร้อยละ 100
2. เด็กอายุ 0-5 ปี สูงดี สมส่วน ร้อยละ 81.25
3. จำนวนและร้อยละการได้รับยาเสริมธาตุเหล็กในเด็กอายุ 6 เดือน 5 ปี ร้อยละ 100
4. ร้อยละของเด็กอายุ 9 เดือน 18 เดือน 30 เดือน 42 เดือน 60 เดือน ได้รับการคัดกรอง พัฒนาการ ร้อยละ 100

จากการดำเนินงานความพึงพอใจต่อการใช้นวัตกรรมมาตรวัดความยาว“ละอ่อน” ในผู้ปกครองเด็ก 0-5 ปี ตั้งแต่ปี ปี 2565-2567 พบว่า ปี 2565 มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ร้อยละ 91.83, รองลงมาความพึงพอใจมาก ร้อยละ 8.16 และมีความพึงพอใจปานกลาง ร้อยละ 2.04 ตามลำดับ สำหรับปี 2566 มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ร้อยละ 97.83 รองลงมามีความพึงพอใจมาก ร้อยละ 2.17 ตามลำดับ และในปี 2568 มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ร้อยละ 100

ประโยชน์ที่ได้รับ

จุดเด่นของนวัตกรรม มาตรวัดความยาว“ละอ่อน” คือ การใช้นวัตกรรม ที่มีความสะดวกสบาย พกง่าย สามารถพับเก็บได้ ง่ายต่อการใช้งาน ผู้ปกครองเด็กเล็กให้ความสนใจ และสามารถเทียบดูภาวะโภชนาการของเด็กได้ โดยไม่ต้องเปิดสมุดสัณพู และหากพบเด็กที่มีภาวะพร่องด้านโภชนาการ จะมีการให้คำแนะนำ และส่งเสริมภาวะโภชนาการให้เด็กมีการเจริญเติบโตที่สมวัยต่อไป

นวัตกรรม “มาตรวัดความยาว ละอ่อน”

อสม. ตีเด่น สาขานมแม่และอนามัยแม่และเด็ก

ภาคผนวก

